

Аліна Колесник,

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки,
Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9890-6040>
м. Харків, Україна*

Людмила Подворна,

*старший викладач кафедри мовної підготовки,
Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0009-0006-9956-9185>
м. Харків, Україна*

Інна Удовенко,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки,
Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0000-0003-2054-2045>
м. Харків, Україна*

Олена Муравйова,

*старший викладач кафедри мовної підготовки,
Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0000-0003-2596-6330>
м. Харків, Україна*

Олена Мануєнкова,

*доцент кафедри мовної підготовки,
Державний біотехнологічний університет
<https://orcid.org/0000-0002-2587-6901>
м. Харків, Україна*

Тандем-технології як інноваційні технології навчання іноземних мов

Tandem technologies as innovative foreign language learning technologies

***Анотація.** Стаття є дослідженням особливостей тандем-технології як інноваційних технологій навчання іноземних мов. Однією з основних цілей ви-*

вчення іноземних мов є формування у підростаючого покоління комунікативної компетенції, яка досягається через розвиток всіх аспектів мовленнєвої діяльності, таких як читання, говоріння, письмо та аудіювання. І однією з важливих інноваційних технологій яка максимально сприяє її розвитку та стимулює потребу учнів в самоосвіті є тандем технології. Саме тому метою статті є висвітлення актуальних питань реалізації такої сучасної інноваційної освітньої технології як тандем-технології під час навчання іноземних мов. Наголошено, що увага до тандем-технологій сьогодні пов'язана з швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють віртуальне спілкування іноземною мовою в будь-який час і в будь-якому місці, роблять вивчення іноземних мов легким, природним і захопливим. Зазначено, що у методиці навчання іноземних мов окреслено особливості тандем-технології та названо три базові принципи їх використання: не змішування мов; взаємність навчання; навчальна автономія. Також виокремлено дидактичні принципи тандем-технології пов'язані з дистанційною освітою: принцип комплексного використання мультимедійних засобів; принцип інтерактивності; принцип нелінійності; принцип інформаційної ємності; принцип гуманізації навчання із застосуванням ІКТ. Відмічено, що процес тандемного спілкування включає п'ять етапів, починаючи від пошуку потенційних учасників для організації тандемного навчання до реального спілкування за умов можливості реалізації. Враховуючи методику і специфіку навчання іноземної мови, відзначено ключові переваги застосування тандем-технології навчання іноземної мови, а також відмічено і недоліки цієї технології. Відзначено, що впровадження тандем-технології у процес навчання іноземних мов суттєво урізноманітнює процес навчання та покращує його ефективність.

Ключові слова: інноваційні технології, тандем-технології, навчання іноземних мов, дидактичні принципи, переваги тандем-технології, тандемне спілкування.

Summary. The article explores the features of tandem technology as an innovative method for teaching foreign languages. One of the primary objectives of foreign language education is to develop communicative competence in the younger generation, achieved through the development of all aspects of language skills, such as reading, speaking, writing, and listening. One of the important innovative technologies that greatly contributes to its development and stimulates students' self-education is tandem technology. Therefore, the purpose of the article is to highlight the current issues related to the implementation of this modern educational technology, namely tandem technology, in the process of learning foreign languages. It is emphasized that the focus on tandem technology today is associated with the rapid development of information and communication technologies, which enable virtual communication in a foreign language at any time and place, making the learning of foreign languages easy, natural, and engaging. The article outlines the specific characteristics of tandem technology in language teaching and identifies three basic principles of its use: no mixing of languages, mutual learning, and learner autonomy. Additionally, didactic principles of tandem technology related to distance education are highlighted, including the principle of comprehensive use of multimedia tools, interactivity, non-linearity, information capacity, and humanization of learning through ICT application. The article points out that the process of tandem

communication involves five stages, starting from the search for potential participants for organizing tandem learning to actual communication when the opportunity arises. Taking into account the methodology and specifics of foreign language teaching, the key advantages and disadvantages of applying tandem technology in foreign language education are noted. It is acknowledged that the implementation of tandem technology in the process of learning foreign languages significantly diversifies the learning process and improves its effectiveness.

Key words: *innovative technologies, tandem technologies, teaching foreign languages, didactic principles, advantages of tandem technology, tandem communication.*

Вступ. Радикальна реформа усіх ланок освітньої системи в Україні, націлено на відмову від авторитарного методу викладання на користь гуманістичного підходу. Згідно Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») та концепції Нової української школи сучасний навчальний заклад повинен впроваджувати нові підходи до навчання, які сприяють розвитку комунікативних, творчих і професійних компетенцій учнів і стимулюють їхню потребу в самоосвіті на основі змісту та організації навчального процесу. Однією з основних цілей вивчення іноземних мов як у закладах загальної середньої освіти так і у вищих навчальних закладах є формування у підростаючого покоління комунікативної компетенції, яка досягається через розвиток всіх аспектів мовленнєвої діяльності, таких як читання, говоріння, письмо та аудіювання [7, с. 125]. І саме впровадження сучасних інноваційних освітніх технологій, зокрема тандем-технології, підвищує ефективність навчального процесу та сприяє формуванню готовності учнів, адекватно розв'язувати проблеми сучасності, реагувати на них, ефективно вирішувати різноманітні завдання, прогнозувати й змінювати соціальну реальність.

Розробкою сучасних освітніх технологій, впровадженням в освітній простір, дослідженням їх ефективності протягом останніх десятиліть займаються як зарубіжні (М. Спектор, Е. Паркс, А. Бейтс, Д. Меррвілл, В. Кроу, Г. Трентін, Р. Мейсон, А. Бейтс, А. Кей, Р. Розенберг, М. Тіксеїра, А. Тіагота та ін.), так і вітчизняні вчені (О. Брагинець, Н. Карпова, А. Колеченко, Г. Крюкова, Н. Ксенофонтowa, О. Маслова, С. Ніколаєва, О. Новацький, О. Свириденко та ін). Проблема застосування тандем-технологій у процесі навчання іноземних мов розглядали М. Волошко, С. Ковальчук, Н. Коряковцева, Т. Тамбовкіна, М. Калверт, Г. Хеманн, С. Гласманн, та ін. Проте питання впровадження в освітній процес загальноосвітнього навчального закладу тандем-технології недостатньо досліджено та потребує проведення комплексних і детальних наукових досліджень. Його висвітлення та практична реалізація отриманих наукових

результатів сприятимуть оптимізації навчального процесу в сучасних умовах навчання, що визначає актуальність дослідження.

Метою статті є висвітлення актуальних питань реалізації такої сучасної інноваційної освітньої технології як тандем-технології під час навчання іноземних мов.

Методологія та методи дослідження. Під час дослідження ми застосовували такі методи: аналіз, систематизація та узагальнення психолого-педагогічної літератури із проблем дослідження; теоретичне моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційні освітні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Вони є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно об'єднує процеси, які не можна інтегрувати в рамках традиційної освіти: навчання, майбутнє працевлаштування, кар'єрне планування, безперервну освіту. На противагу традиційним педагогічним методам, які включають у себе пояснювально-ілюстративне навчання, що базується на дидактичних принципах Я. А. Коменського, інноваційні технології доволі різноманітні: педагогічні технології, ґрунтовані на особистісно-педагогічному процесі; технологія формування творчої особистості; методика колективного творчого виховання; створення ситуацій успіху; ігрові технології; технологія комунікативного навчання іноземних культур; тандем технології; методика індивідуального навчання; впровадження теорії поетапного формування когнітивних здібностей; методика вільної роботи; методика саморозвитку навчання [5, с. 231].

Охарактеризуємо детально таку інноваційну технологія як тандем технологія, оскільки вона набуває особливої актуальності в умовах глобалізації освітнього простору, розширення інформаційно-комунікаційних технологій, застосування он-лайн навчання.

Увага до тандем-технологій сьогодні пов'язана з швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють віртуальне спілкування іноземною мовою в будь-який час і в будь-якому місці, роблять вивчення іноземних мов легким, природним і захопливим. Тандем-технології у навчанні іноземних мов і культур – це методи навчання, які базуються на самостійному (автономному) вивченні іноземної мови і культури двома партнерами з різними рідними мовами, які спільно працюють у парі.

Ідея використання тандем-технології виникла в Німеччині наприкінці ХХ-го століття під час зустрічей молодих людей із місцевого населення та молодих людей із Франції. Головною метою такого тандему є вивчення рідної мови свого партнера у реальних або віртуальних ситуаціях спілкування, ознайомлення з культурою країни, мову якої вивчається, а також збагачення знань у галузях, що цікавлять особу, яка вивчає цю мову. Цей метод охоплює всі аспекти спілкування та сприяє освоєнню культурних і духовних цінностей, включає в себе культурологічні, мовознавчі, країнознавчі та міжкультурні знання, необхідні для вивчених мов, і розвиває навички міжкультурного спілкування в різноманітному культурному середовищі [6, с. 571].

У методиці навчання іноземних мов окреслено особливості тандем-технології та названо основні принципи їх використання. Так, тандемні сесії складаються з двох частин, які можуть відбуватися як послідовно одна за одною у хронологічному порядку, так і в різні дні, але кожна частина повинна бути присвячена лише одній мові. Це дозволяє сформулювати перший основний принцип тандемного навчання: мови не повинні змішуватися. Ми вважаємо цей принцип дуже важливим, оскільки він мотивує учнів використовувати цільову мову. Крім того, цей принцип забезпечує партнерам можливість спілкуватися рідною для них мовою при спробі досягти комунікативних цілей, у тому випадку якщо вони виявилися надто складними для досягнення цільовою мовою. В цілому, цей практичний принцип, як правило, сприяє максимальному залученню партнерів по тандему до процесу опанування мови.

У тандемі учасники по черзі взаємодіють або у ролі учня іноземної мови, або у ролі лінгвістичного експерта мови, яка є для нього рідною. Ця зміна ролей усуває негативні наслідки, які може викликати процес навчання нової мови (тривожність, невпевненість, страх перед помилками, сором'язливість). Це дає підставу виділити другий тандемний принцип – взаємність. Учасники тандему домовляються про кількість часу, протягом якого вони використовують цільову і рідну мови. Принцип взаємності дозволяє партнерам відчувати себе вільними від будь-яких фінансових зобов'язань один перед одним, підвищує їх самооцінку і ставить обох учасників на рівних умовах, що є вільним та взаємним обміном знаннями про мову і культуру.

Партнери по тандему можуть самостійно вирішувати, що, коли, де і як вивчати, а також як довго вони хочуть бути залученими до цього процесу. Це проголошує третій принцип – навчальної автономії. Принцип автономії може мати різні інтерпретації, залежно від того, чи реалізується він в інституційному контексті, такому як школа або університет, або є угодою між людьми. У першому випадку буде

наявна певна форма педагогічного контролю, директивні процедури і оцінка від наставника-консультанта, який відповідає за практичні та теоретичні рамки тандемного процесу [3, с. 228].

Крім перерахованих принципів І. Забіяка виокремлює дидактичні принципи тандем-технології пов'язані з дистанційною освітою:

1. Принцип комплексного використання мультимедійних засобів забезпечується використанням у дистанційному тандемі численних мультимедійних засобів, а також вербальних, графічних, образотворчих, звукових опор, що мають країнознавчу цінність та є автентичними.

2. Принцип інтерактивності являє собою здатність людини активно впливати на зміст, зовнішній вигляд та тематичну спрямованість комп'ютерної програми чи електронних ресурсів; можливість спілкуватися, висловлюючи свою думку та дізнаючись думку партнера з навчання. Дистанційний тандем повністю відповідає принципу інтерактивності, тому що в його основі закладена ідея постійного обміну думками з партнером по навчанню. Знання та спостереження, якими обмінювалися учасники стали істотним елементом тандемного курсу в цілому.

3. Принцип нелінійності інформаційних структур та процесів, що базується на вимогах до проєктування та використання ІКТ у навчанні був пов'язаний у даному випадку із основним принципом тандему – принципом автономності. Партнери самостійно вирішували, які із запропонованих тем вони будуть обговорювати, впливаючи цим на зміст тандемного курсу та формуючи індивідуальну траєкторію навчання для кожного учасника.

4. Принцип інформаційної ємності змісту навчального заняття досягається не лише за рахунок завдань та вправ, розроблених з урахуванням специфіки тандемного навчання, цілей навчання та мовної чи комунікативної спрямованості тандему, але і за рахунок безпосереднього обміну інформацією про мову та культуру країни, мова якої вивчається самими учасниками.

5. Принцип гуманізації навчання із застосуванням ІКТ, що передбачає розгляд особистості здобувача освіти, не як засобу для досягнення ефективності та якості навчання, а як основну цінність освітнього процесу, кінцевий результат, заради якого і використовуються ІКТ [4, с. 134].

Робота в тандемі може мати різні форми: індивідуальну, партнерську, групову, колективну або комбіновану. За допомогою тандем-методу можна організовувати зустрічі в живу або в онлайн форматі, форуми, конференції, на яких учасники можуть ознайомитися з мовою та культурою один одного і продовжити спільне навчання. Для цього партнери (навчальні заклади, класи, вчителі, учні) повинні визначити

спільні цілі і зміст навчання, засоби і методи взаємодії. Для організації навчання за допомогою тандем-методу потрібно розробити різні види опитувальників, навчальних матеріалів, створити базу даних та / або сховище необхідних ресурсів і джерел, вибрати учасників тандему, організувати початкові особисті контакти та подальшу навчальну діяльність і проводити моніторинг результатів навчання [1, с. 6].

Як свідчить практика, найбільш поширеним і популярним типом взаємодії в тандемі є вільні розмови на різні теми, виконання граматичних вправ та інших завдань. Загалом, тандем-технології сприяють творчому та індивідуальному підходу до навчання.

Процес тандемного спілкування включає наступні етапи:

1. Етап пошуку потенційних учасників для організації тандемного навчання. На цьому етапі учні повинні пройти обов'язковий інструктаж з основ безпечної роботи в Інтернеті.

2. Етап спільного визначення цілей, вмісту, інструментів і стратегій взаємного навчання, а також складання плану роботи. Важливо, щоб ці цілі та стратегії відповідали інтересам та особистим потребам учнів, їхньому рівню мовної підготовки та життєвому досвіду.

3. Етап міжособистісного спілкування, де партнери навчання спілкуються один з одним.

4. Етап колективного спілкування, включаючи відеоконференції та організацію спільних групових занять, якщо це передбачено планом тандемного спілкування. На цьому етапі запускаються спільні проекти і обговорюються їхні результати.

5. Етап реального спілкування (за умов можливості реалізації) [2, с. 54].

Також зазначимо, що на початковому етапі вивчення мови тандем-технології може зіграти провідну роль у формуванні фонетичних навичок учнів, у постановці вимови і сприйняття іноземної мови на слух, у формуванні лінгвістичної компетенції – систематичного знання граматичних правил, словникових одиниць і фонології. На більш просунутому етапі – допомагають скоригувати можливі помилки у вивченні мови, сформувати дискурсивну компетенцію – здатність побудови цілісних зв'язних і логічних висловлювань різних функціональних стилів в усній і письмовій мові.

Таким чином, узагальнюючи переваги навчання іноземної мови з використанням тандем-технології, варто відзначити найважливіші:

- навчання у тандемі дозволяє створити автентичні умови природного спілкування з носієм мови;
- участь у тандемі значно підвищує мотивацію учнів до оволодіння мовою та культурою країни мови, що вивчається, та стимулює їх до подальшого використання її як засобу спілкування;

- регулярність та систематичність комунікативної тандемної взаємодії значно покращать навички розмовної мови партнерів, а також сприятимуть формуванню іншомовної комунікативної компетенції (всіх видів мовної діяльності) та міжкультурної компетенції;
- тандем-технології дозволяють вийти за рамки традиційного заняття, використовувати іноземну мову набагато ширше, що допомагає учню побудувати власну траєкторію навчання з урахуванням власних потреб та інтересів, самостійно брати відповідальність за результати своєї діяльності, сприяє розвитку автономності навчання;
- використання тандем-технології сприяє подоланню лінгвістичних та психологічних бар'єрів у спілкуванні з партнерами та усуває страх використання мови як засобу спілкування. При цьому позитивний ефект досягається за рахунок відсутності жорсткого контролю вчителя та низки прийомів, які націлені на підтримку комунікації з партнером типу уточнень, перепитування, формулювання ідеї іншими словами, використання жестів, засобів невербальної комунікації, заміна складних конструкцій більш простими тощо;
- тандем-технології мають величезний потенціал у поєднанні з інформаційними та комунікаційними технологіями щодо пошуку партнерів та розширення контактів, оскільки мережа Інтернет значно полегшує пошук партнерів і створює більше можливостей практичної взаємодії. Також, умови спілкування одночасно в усній та письмовій формі створюють можливість повноцінного розвитку всіх видів мовної діяльності [8, с. 151].

Проте не варто забувати і про недоліки тандем-технології. До них можна віднести наступні: тандем-технології не підходять для вивчення мови на початковому етапі, хоча б один з партнерів повинен мати базові знання іноземної мови, необхідні для спілкування та розуміння; деяка «поверховість» навчання за повної відсутності контролю вчителя; недостатня розробленість даної технології для більшості іноземних мов, крім англійської та німецької.

Таким чином, для реалізації тандем-технології як інноваційні технології навчання іноземних мов слід враховувати сильні та сторони, щоб скористатися всіма перевагами, які притаманні даній технології.

Висновки з дослідження. Отже, тандем-технології відносять до розряду інноваційних технологій інтенсивного вивчення іноземної мови, оскільки їх використання передбачає максимальне занурення партнерів у мовне середовище у процесі навчання. Спілкування з партнером в тандемі допомагає розвивати та вдосконалювати мовленнєві, фонетичні, лексичні та граматичні навички, покращувати навички усного висловлення, подолати мовний бар'єр і підвищити мотивацію вивчення іноземної мови для подальшого використання

її у реальних ситуаціях спілкування. Таким чином, на відміну від інших методів навчання іноземної мови, тандем-технології спрямовані на максимальне покращення навичок говоріння та сприяє генерації нових ідей для покращення комунікативних здібностей, що у свою чергу забезпечить формування лінгвістичної та дискурсивної компетентностей. Майбутні наукові розвідки необхідно спрямувати на подальше використання тандем-технологій для навчання учнів, що сприятиме покращенню ефективності самостійної роботи, надаватиме нові можливості для творчого самовираження, та сприятиме формуванню міжкультурної компетенції, яка є надзвичайно важливою в умовах євроінтеграції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакуліна Н. Тандем-метод у багатомовному навчанні. *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича 25 березня 2021 р.. Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 5–7.
2. Богданець-Білоskalенко, Н., Фідкевич О. Роль тандем-методу у формуванні багатомовності учнів і учениць закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. *Acta Pedagogica Volyniensis*. 2023. № 1. С. 50–58.
3. Жукевич І. Технології навчання іноземній мові в тандемі студентів немовних закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 2 (27). С. 226–230.
4. Забіяка І. М. Модель формування міжкультурної компетенції майбутніх фахівців технічного профілю на основі тандем-методу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2022. Вип. 13 (81). С. 131–135.
5. Лагодзінська В. С. Традиційні й інноваційні методи навчання іноземних мов. *Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи*: матеріали всеукраїнської наук. – практ. Інтернет-конф. 22–26 лютого 2016 р. Полтава: АКУП ПДАА, 2016. 229–232.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б. та ін.; за ред. С. Ю. Ніколасвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
7. Шевченко О. Інноваційні підходи у викладанні іноземних мов. *Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика*. 2014. Вип. 7. С. 125–127.
8. Little D., Lewis T., Walker L. *Autonomous language learning in tandem*. Sheffield: Academic and Electronic Press. 2003. P. 145–156.